

בס"ד. שיחת ש"פ קדושים, מבה"ח אייר, ה'תשי"ז.

בלתי מוגה

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן הניגונים "כי אנו עמך", "והיא שעמדה", "ממצרים גאלתנו"].

א. הענין ד"זמן חרותנו" קאי בפשטות על חג הפסח. אבל, לאמיתו של דבר, לא רק פסח עצמו הוא "זמן חרותנו", אלא גם כל חודש ניסן.

והראי' לזה — מלשון המדרש הידוע¹ "קבע להם חודש של גאולה", ונמצא, שכל חודש ניסן נקרא במדרש בשם "חודש של גאולה". וזהו הטעם למנהג ישראל שבחודש ניסן אין אומרים תחנון² — לא רק בשבתות וימים טובים, אלא גם בימים שהם "ימי החול" בערך לשבתות וימים טובים,

— וכדאיתא בשל"ה³, והובא בדא"ח⁴, על הפסוק⁵ "החודש הזה לכם ראש חדשים", שכל ימי חודש ניסן הם בבחינת "ראש חודש", דהיינו שאותם הענינים הנפעלים בכל ראש חודש, נפעלים בכל ימי חודש ניסן —

והיינו, לפי שכל ימי חודש ניסן הם "זמן חרותנו".

והענין בזה — כידוע ש"קדושה לא זזה ממקומה"⁶, שמצד זה נמשכת הגאולה שבחג הפסח באופן תמידי⁷, ובפרט בחודש ניסן, שגם מצד עצמו הוא חודש של גאולה.

ב. ואם הדברים אמורים בכל ימי חודש ניסן, אפילו הימים שקודם חג הפסח — עאכ"כ שכן הוא בימים הבאים לאחרי חג הפסח, דכיון שכבר היתה הגאולה דפסח בפועל (שהרי ענין הגאולה נמשך בפסח בכל

(5) בא יב, ב.

(6) ראה ע"ח ש"ד פ"ג. של"ד פ"ג. של"ה פ"א. תניא אגה"ק ביאור לסי' זך (קמז, א).

(7) ראה גם מכתב י"ג ניסן שנה זו (אג"ק שם ריש ע' עב). לקו"ש ח"ה ס"ע 173 ואילך.

(1) שמו"ר פט"ו, יא.

(2) שו"ע אדה"ז או"ח סתכ"ט ס"ח.

(3) ס"פ בא (שיג, ב).

(4) סד"ה החודש הזה לכם תרכ"ו (סה"מ

תרכ"ו ע' נ). וראה גם מכתב י"ג ניסן שנה זו (אג"ק חט"ו ריש ע' נא). תו"מ חט"ו ע'

186.

שנה ושנה, כידוע⁸ בפירוש הפסוק⁹ "והימים האלה נזכרים ונעשים", הרי בודאי שחג הפסח החדיר את ענין הגאולה גם בימים שלאחרי הפסח.

ובפרט שבימים אלו ניתוסף עוד ענין — מצות ספירת העומר:

ספירת העומר היא מצוה עיקרית, להיותה הכנה למתן תורה וקבלת התורה¹⁰, והרי ענין התורה נוגע לא רק לבריאת העולם, כמארו"ל¹¹ "בראשית", "בשביל התורה שנקראת ראשית", היינו, שתכלית בריאת העולם היא התורה, אלא גם לבנ"י, כי, הענין ד"ישראל וקוב"ה כולא חד" הוא ע"י אורייתא¹².

והרי הענין של ספירת העומר אינו באופן שהיום הנמנה מסתלק, אלא באופן שכל יום הנמנה מצטרף למנין הימים הקיימים כבר, וניתוסף בו המשכה חדשה — שלכך הנוסח דספירת העומר אינו במספר הסיודורי ("יום שני", "יום שלישי"), אלא במספר הכולל ("היום שני ימים", "שלושה ימים" וכו'), כיון שכל יום ניתוסף ומצטרף לימים שלפניו¹³.

ומצד כל ענינים אלו — בוודאי נפעל בימים אלו הענין ד"זמן חרותנו".

וכיון שכן, צריכים לדעת, שאפילו אלו השקועים במ"ט שערי טומאה¹⁴, יש בכחם לצאת משם ולהיגאל.

ג. ההוראה בנוגע לעבודה בפועל:

מצינו¹⁵ שבימי הקיץ בכלל העבודה היא קלה יותר מבימי החורף; בימי הקיץ גופא — ישנה המעלה דחודש ניסן, חודש הגאולה; ובניסן גופא — המעלה דזמן זה, שהוא כבר לאחר הפסח.

ובזה גופא — ישנה מעלה מיוחדת כשעומדים בשבוע דחג הפסח, כידוע¹⁶ שיום השבת כולל כל הענינים דימי השבוע שעבר, שכל ענינים אלו עולים ונכללים בשבת, שזהו ענין של עלי' מלמטה למעלה,

13) ראה גם "רשימות" חוברת לח ע' 25. וש"נ. מכתב ד' אייר שנה זו (אג"ק שם ע' קו; ע' קז).

14) ראה זו"ח ר"פ יתרו.

15) ראה סה"מ תרפ"ט ע' 70. וש"נ. וראה גם שיחת ש"פ שמיני, מבה"ח אייר תשט"ו ס"ז ואילך (תו"מ חי"ד ע' 60 ואילך). חט"ו ע' 201. מכתב כ"ח ניסן שנה זו (אג"ק שם ע' פג).

16) ראה תו"מ חי"ח ע' 328. וש"נ.

8) ראה רמ"ז בס' תיקון שובבים. הובא ונת' בס' לב דוד (להחיד"א) פכ"ט. וראה גם מכתב ה' ניסן שנה זו (אג"ק שם ס"ע יא), ובהנסמן בהערות שם.

9) אסתר ט, כח.

10) ראה אגדה הובאה בר"ן סוף פסחים. ועוד. הנסמן בלקו"ש חכ"ב ע' 114.

11) פרש"י עה"ת בתחלתו. ובכ"מ.

12) ראה זח"ג עג, א.

ועי"ז "רוח אמיך רוח ואיתי רוח"¹⁷ — תחלה המשכה שלפי אופן ההעלאה, ואח"כ המשכה נעלית יותר, ומיום השבת — נמשך ענין זה בדרך מלמעלה למטה על כל ימי השבוע שלאח"ז, שהרי "מיני" מתברכין כולהו יומין"¹⁸, וכיון ששבת זו היא שבת מברכים, הרי זה נמשך גם על כל ימי החודש, והיינו, שישנו הכח של חירות וגאולה — לצאת מכל המצרים וגבולים, ולהתכונן ע"י העבודה דספירת העומר לקבלת התורה, לקבל את התורה בשמחה ובפנימיות.

* * *

ד. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה כימי צאתך גו'.

* * *

ה. כיון שהתוועדות זו היא המשך לאחרון של פסח, הרי אלו שלא שתו ד' כוסות באחרון של פסח, ישתו עתה.
[לא' המסובים, שהי' קשה לו לשתות יין, אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א:]

מצינו שבערב יוהכ"פ יש לאכול מרק ג' פעמים. אמנם, כ"ק מו"ח אדמו"ר — לא הי' לו פנאי בערב יוהכ"פ לאכול ג' פעמים מרק, ולכן הי' אוכל כף אחת, והיו מוסיפים בצלחתו עוד מעט מרק, והי' נחשב לו לצלחת שני', ואז הי' אוכל עוד כף, ושוב היו מוסיפים בצלחתו, והי' נחשב לו לצלחת שלישית¹⁹.

[וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א, שגם בענין הד' כוסות דאחש"פ אפשר לנהוג כן].

* * *

ו. לפני שנתיים נוסד כאן "צעירי אגודת חב"ד"²⁰, ובמשך הזמן — נעשו כמו ה"זקנים", מתחילים "להתיישב בדעתם" ("דיך מיישב זיין"), ישנים וכו'.

צריך להיות "חדש נעורין"²¹. כי, לאחר שעובר משך זמן, ולא

המלך במסיבו (קה"ת תשנ"ג) ח"א ע' רסה.

20 ראה שיחת ש"פ שמיני הנ"ל סט"ו

(תו"מ שם ע' 64). וש"נ.

21 ע"ד לשון הכתוב — תהלים קג, ה.

17 זח"ב קסב, ריש ע"ב.

18 שם סג, ב. פח, א.

19 ראה שיחת מוצאי יוהכ"פ תרצ"ז

ס"ו (סה"ש תרצ"ז ס"ע 156). וראה גם ס'

ניצלו זמן זה כדבעי — אין זה ענין של גידול כלל, ולכן יש צורך שיהי
 "חדש נעוריך", כמו בתחילת ההתייסדות, ועוד יותר.

יש להוסיף באופן תמידי ("האַלטן אין איין מוסיף זיין"). אין
 להסתפק בהענינים שפעלו עד עתה, וגם לא להסתפק בכך שממשיכים
 בענינים הנ"ל, אלא יש להוסיף בקביעות.

ז. עפ"ז יש לבאר את דברי הגמרא²² "אין לך יום שאין כו" —
 דלכאורה, לשם מה אומרת זאת הגמרא, וכי כוונת הגמרא היא להכביד
 על לבם של ישראל ("מאַכן אַ אידן שווער אויפן האַרצן")!?

אלא שני טעמים בדבר²³:

א) ענין שנקבע בגמרא, נעשה ענין תורני ("אַ תורה'דיקער ענין"),
 וענין של תורה קל יותר לסבול.

ב) זוהי הוראה כיצד צריכים להתנהג — דמכיון ש"אין לך יום
 שאין כו", דהיינו שניתוסף כחות בלעומת-זה, הרי גם בקדושה אסור
 להסתפק בהענינים שהיו עד עתה, אלא צריכים להוסיף באופן תמידי
 בעניני קדושה, ועי"ז יהי' הכח כדי להלחם בהכחות דלעומת-זה.

ויתרה מזה — שע"ז שיוסיפו כחות בקדושה, יחסכו את הצורך
 במלחמה לגמרי.

וע"ד פירוש האריז"ל²⁴ עה"פ²⁵ "יתן למכהו לחי ישבע בחרפה",
 "שכשרואה המכה חרפת היהודי שהזמין לו להחי לקבל ההכאה אז ירוה
 צמאנו וישבע בחרפה שקבל ואז לא יכהו". ועד"ז בענינו, שכאשר
 מכינים תמיד כחות נוספים בקדושה, לא יהי' צורך להלחם כלל בהכחות
 דלעומת-זה.

ענין זה הוא בבחינת הקדמת רפואה למכה²⁶. ולאמיתו של דבר,
 אין זה אפילו ענין של "רפואה", אלא ע"ד ש"חכם עוקר את הנדר
 מעיקרו"²⁷, דהיינו שע"י הוספת הכחות בקדושה, אזי לא חלים
 מלכתחילה הענינים דלעומת-זה.

והיינו, שכאשר מתכוננים ומוסיפים כחות על מנת שלא להתפעל
 ממניעות ועיכובים כלל, ולעמוד בתנועה של מסירות נפש — אזי לא
 יצטרכו לבוא לידי מס"נ בפועל, אלא יוצאים ידי חובה במס"נ בכח.

24) ל"ת להאריז"ל עה"פ.

25) איכה ג, ל.

26) ראה מגילה יג, ב.

27) כתובות עד, ריש ע"ב.

22) ראה סוטה מח, א. מט, א.

23) ראה גם מכתב ד' אייר שנה זו

(אג"ק שם ס"ע קט ואילך), ובהנסמן בהערות

ס.ש.

דוגמא לדבר:

ישנו פתגם מכ"ק מו"ח אדמו"ר²⁸, שכאשר אדם מחליט לתת סכום מסויים לצדקה, הרי אפילו אם בשעת מעשה אינו רואה שום צינורות שמהם יוכל לקחת את הכסף, וייתכן שבאמת אין לו צינורות לזה בשעת מעשה — אעפ"כ, ע"י עצם ההחלטה, נפתחים מלמעלה צינורות ומקורות חדשים, כדי שיוכל למלא משאלות לבבו לטובה.

וכיון שכל המצוות נקראות בשם צדקה²⁹, הרי כשם שענין זה הוא במצות הצדקה, כמו"כ הוא בכל המצוות — שבשעה שאדם מחליט לקיים מצוה, אזי נותנים לו כח מלמעלה, ומסלקים את כל המניעות ועיכובים. וכן"ל, שע"י הוספת הכח בקדושה, מתבטלים בדרך ממילא כל המניעות ועיכובים שמצד העומת-זה.

ומזה מובן גם בנוגע להמצוה הראשונה בתורה — מצות "פרו

ורבו"³⁰:

מובא בשם אדמו"ר הזקן³¹ שאהבה ויראה הם סגולה לבנים.

וע"פ הנ"ל, שעצם ההחלטה נותנת כח לקיומה בפועל — הרי אף אם אינו שייך עתה לאהבה ויראה, ואינו שייך אפילו להתבוננות המביאה לזה, מ"מ, ילמד ענין זה, ועי"ז ימלא הקב"ה משאלות לבבו לטובה, שיומשכו לו בן ובת ברוחניות, והעיקר — בגשמיות, שע"ז מאיר שם הוי", כידוע³², שאב ואם הם אותיות י"ה, ובן ובת הם אותיות ו"ה³³.

* * *

ח. בנוגע למשיח איתא³⁴ ש"מורח ודאין". ואין זה סתם סימן

בעלמא, אלא זהו אחד מהענינים העיקריים דמשיח.

ולכן מצינו בגמרא³⁴ בנוגע לשמעון בר כוזיבא, שאפילו גדולי

(31) ראה מאמרי אדה"ז הקצרים ע' תס ואילך. וש"נ.

(32) ראה זהר ח"א רסד, ב. ח"ג יא, ב. לד, א (ברע"מ). רצ, ב. לקוטי הש"ס להאר"ז ל ליבמות סא, ב.

(33) ראה גם שיחת ש"פ תורייע ס"ד ואילך (לעיל ע' 216 ואילך).

(34) סנהדרין צג, ב.

(28) ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ח ס"ע תקיג ואילך. וראה גם מכתב כ' אייר שנה זו (אג"ק חכ"א ס"ע שסא), ובהנסמן בהערות שם. לקו"ש חכ"ז ע' 105 ואילך. תו"מ חט"ו ע' 114. וש"נ.

(29) ראה תו"א מקץ מב, ג. לקו"ת פ' ראה כג, ג. תו"מ סה"מ חשון ע' רנח. וש"נ.

(30) בראשית א, כח. וראה לקו"ת שה"ש לח, א.

התנאים סברו שהוא הוא זה שמצפים לבואו³⁵, ואעפ"כ, בשעה שבחנוהו בהענין ד"מורח ודאין", וראו שענין זה חסר בו, אזי ידעו בוודאות שאינו, אף שכל שאר המעלות היו בו.

ולכאורה צריך ביאור: מדוע נוגע כל כך הענין ד"מורח ודאין"?
הן אמת שנאמר בתנ"ך³⁶ על משיח ש"לא למראה עיניו ישפוט ולא למשמע אזניו יוכיח", אלא "והריחו ביראת הוי'", "דמורח ודאין", אבל במה ענין זה הוא עיקרי שנוגע ביותר, שבלעדיו — גם אם ישנם כל הענינים האחרים — אין זה ולא כלום?

והרי מצינו שהסנהדרין ישבו בלשכת הגזית, ודנו דינים למראה עיניהם ולמשמע אזניהם, ואעפ"כ הי' זה בפירוש דין אמת לאמיתו, ובאופן ד"והוי' עמם שהלכה כמותם"³⁴, שכפי שהם פסקו למטה, כך פסקו גם למעלה, אע"פ שהפס"ד הי' רק למראה עיניהם ולמשמע אזניהם!

וא"כ, מהו ההכרח שהמשפט דמשיח יהי' באופן ד"מורח ודאין" דוקא?

ט. וביאור הענין:

איתא בזהר³⁷, שהריח שבחוטם הוא עצם החיות. וכזה גופא ישנם ב' מדריגות, שהם ב' הנקבים — "פרדשקא" בלשון הזהר — שבחוטם, הנקב הימני והנקב השמאלי, והנקב השמאלי הוא עצם החיות ממש. וזוהי המדריגה ד"מורח ודאין" שבמשיח.

ומבואר בחסידות³⁸, שהחילוק בין שני ה"פרדשקא" הוא ע"ד החילוק בין ריח הקרבנות, שהם בבחי' נקב הימני, לריח הקטורת, ובפרט הקטורת דיוהכ"פ, שהוא בבחי' נקב השמאלי.

והענין בעבודה:

ענין הקרבנות הוא עבודה נעלית ביותר, כפי שמבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר בכו"כ מאמרים, ובפרט בהמשך ההסתלקות³⁹, במעלת ענין הקרבנות, ש"רזא דקורבנא עולה עד רזא דאין סוף"⁴⁰, וקרבנות הם ענין

(35) ראה רמב"ם הל' מלכים פי"א ה"ג. ועוד.

(36) ישע"י יא, ג. (39) המשך באתי לגני הישי"ת פ"ב

(37) ח"ג קל, ב (באד"ר). וראה ד"ה (סה"מ הישי"ת ע' 113). פי"ח (שם ע' 153).

והניף תשי"א (תו"מ ח"ג ע' 32). וש"נ.

(38) ראה המשך תער"ב ח"א פרכ"ב. (40) ראה זהר ח"ב רלט, א. ח"ג כו, ב.

קירוב הכחות והחושים⁴¹. ואעפ"כ, אין מעלתם מגעת למעלת הקטורת, ובפרט למעלת הקטורת דיוהכ"פ, פעם אחת בשנה, שאז היתה הקטורת "דקה מן הדקה"⁴².

וביאור החילוק בין קרבנות לקטורת⁴³:

בענין הקרבנות — ישנם כמה וכמה הגבלות: נוסף על ההגבלה שהקרבן צריך להיות ממין הטהור דוקא⁴⁴, הרי במין הטהור גופא — צריך הקרבן להיות "מן הבהמה"⁴⁵, ולא מן החי, וגם במין הבהמה גופא ישנם כמה הגבלות.

משא"כ בקטורת — אין כל הגבלות אלו, שיכולה להיות גם מן הטמא, ואדרבה, הסדר הוא דוקא באופן זה, שא' מסמני הקטורת הוא "מור", שהוא מין טמא⁴⁶, ומין זה גופא צריכים להפוך לקדושה.

וזהו תוכן הענין ד"מורח ודאין" — בדוגמת נקב השמאלי וריח הקטורת — שנוטלים אפילו מין טמא, ופועלים בו בירור ועלי' לקדושה.

י. ועבודה זו — שייכת להזמן שלפני ביאת המשיח דוקא:

בדורות הראשונים — לא היו זקוקים לעבודה זו. אז הי' אפשר לילך בסדר מסודר בעבודת הברורים (כפי שמצינו בימי עזרא, שהשאירו את המובחרים בבבל כו'⁴⁷), דכיון שהי' עדיין די זמן, היו יכולים לברור ("פאָנאַנדערקלייבן זיך") בסדר מסודר ובהגבלה, בחשבון שע"פ טעם ודעת. ולכן היו דיני הסנהדרין למראה עיניהם ולמשמע אזניהם בלבד.

משא"כ עתה, ש"הנה זה עומד אחר כתלנו"⁴⁸, וממתין על עבודתנו, עד שנסיים את עבודת הברורים — אין זמן לברור בסדר מסודר כו', וכמ"ש כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע⁴⁹, ש"אין אנו יודעים מה קרוב ומה רחוק ("אין גו' אתנו יודע עד מה"⁵⁰). . . שלא יש עתה סדר והדרגה באופני הברורים. . . ולכן אנחנו מצדנו אין אנו יכולים וגם אין רשאים, בזמן

41) ראה ספר הבהיר סי' מו (קט). זח"ג.
ה, רע"א. של"ה במסכת תענית שלו ריא, ב.
פע"ח שער התפלה פ"ה. בחיי ורמב"ן ויקרא א, ט.
42) יומא מג, ב (במשנה).
43) ראה גם תו"מ סה"מ תשרי ע' קסה.
44) ראה מנחות ה, ב ואילך. רמב"ם הלי' איסורי מזבח פ"ב ה"י. פ"ה ה"ט.

45) ויקרא א, ב.
46) ראה רמב"ם הלי' כלי המקדש פ"א ה"ג ובהשגת הראב"ד שם. תו"א מג"א א, ט, א. לקו"ת נשא כב, ד. ובכ"מ.
47) ראה קידושין ט, ב ובפרש"י. וש"נ.
48) שה"ש ב, ט.
49) אג"ק שלו ח"א ע' רסו. וש"נ (נעתק ב"מבוא" לקונטרס ומעין ע' 22).
50) תהלים עד, ט.

הזה בפרט, לברר מה שקרוב או רחוק ע"פ שכלנו — פאָנאַנדערקלייבען זיך — כ"א מה שאנו מוצאים שצריך תיקון ("והוי' אנה לידו"⁵¹) צריכים אנחנו להשתדל בכחות עצמות", בלי שום חשבונות.

עתה אין זה הזמן לעשות חשבונות — שדבר פלוני אינו ענינו, כיון שגם מי שהוא פחות ממנו יכול לעשות זאת, ואילו הוא ענינו לעסוק בענינים נעלים יותר דוקא... אבל בשעה שנמצאת "אבידה בבית הקברות" — טוען הוא שהוא "כהן גדול", או שהוא "זקן"⁵² ואינה לפי כבודו!... על כך אומרים לו, שעתה הוא זמן עבודת הקטורת — שהכה"ג עצמו נוטל את ה"מור", ועוסק בו כדי להפכו לקדושה.

— בקטורת גופא ישנה מעלת הקטורת דיוהכ"פ, שהיא "דקה מן הדקה", דהיינו שלאחרי הבירור שבכל השנה צריך להיות בירור שני בערב יוהכ"פ; אבל בכללות שניהם ענין אחד: בירור בלא חשבונות, אפילו מן הטמא, שהרי ה"מור" הי' לא רק בקטורת דיוהכ"פ בלבד, אלא גם בכל השנה, וע"ד לשון הכתוב⁵³: "ששה חדשים בשמן המור". וכמדובר לעיל⁵⁴, שצריכים לפעול גם עם הבן הרשע, וגם עם מי שהוא למטה גם מהרשע,

— שהרי הרשע יודע עכ"פ אודות עניני יהדות, אלא ששואל "מה העבודה הזאת לכם"⁵⁵. ולאמיתו של דבר, הרי זה גופא ששואל מורה שיש לו שייכות כלשהי; הענין נוגע לו עכ"פ במדה כזו שישאל עליו.

וע"ד המבואר בכ"מ⁵⁶ בענין ג' הסוגים "שור" "כשב" ו"עז", שמי שהוא בבחי' "שור", אף שהוא "שור נגח", מ"מ, הא גופא שהוא "נגח", הרי זה מורה שהענין נוגע לו, משא"כ מי שהוא בבחי' "עז", שאין הדבר נוגע לו כלל.

ועד"ז בעניננו, שהסוג החמישי, שהוא למטה גם מהרשע — הם אלו שאפילו אינם שואלים כלל, כיון שכל הענין אינו נוגע להם, לפי שאינם יודעים ואין להם שום שייכות כלל לעניני יהדות.

וכמדובר לעיל, שסוג זה הוא כנגד ג' קליפות הטמאות לגמרי, כיון

(לעיל ע' 259 ואילך).

(51) משפטים כא, יג.

(55) בא יב, כו.

(52) ראה ברכות יט, ב. וש"נ.

(56) ראה סה"ש תורת שלום ע' 10.

(53) אסתר ב, יב.

קונטרס התפלה פ"ח. ועוד.

(54) שיחת ליל ב' דחג הפסח ס"ז ואילך

ש"נר הוי' נשמת אדם⁵⁷ שבהם אינו מאיר, כמ"ש⁵⁸ "נר רשעים ידעך", ועד ש"חתיכה עצמה נעשית נבילה"⁵⁹.

ואעפ"כ, הרי העבודה הנדרשת לפני ביאת המשיח היא — להתעסק גם עם אלו שמצבם הוא באופן ד"נר רשעים ידעך".

יא. והטעם שהעבודה באופן זה היא קודם ביאת המשיח דוקא — הרי זה מצד הענין ד"מורח ודאין" שנאמר במשיח, "והריחו ביראת הוי' ולא למראה עיניו ישפוט ולא למשמע אזניו יוכיח":

"מראה עיניו" ו"משמע אזניו" — הם הגבלה, ואילו משיח — יגלה אלקות בכל מקום בלי שום הגבלות, לא רק ב"מראה עיניו" — "ארץ אשר גו' עיני הוי' אלקיך בה"⁶⁰, אלא באופן ד"ופרצת ימה וקדמה גו"⁶¹, בלי שום הגבלות. ולכן גם ההכנה למשיח צריכה להיות באופן הנ"ל — שכל ענין הבא ליד יש לעסוק בו (כנ"ל בארוכה).

וזהו הטעם שרבותינו נשיאינו בדורות האחרונים בכלל, וכ"ק מו"ח אדמו"ר ביחוד, השקיעו עצמם כל כך ("האָבן זיך אויף אַזוי פיל פאַרלייגט") והשתדלו שיפעלו עם כל בני, גם עם אנשים פשוטים וענינים פשוטים, וללמוד עמהם "אל"ף ביי"ת" כפשוטו, ו"אל"ף ביי"ת" של יהדות,

ולא הסתפקו בכך, אלא תבעו שבה בשעה שמתעסקים בלימוד "אל"ף ביי"ת" עם הזולת, יקרבוהו באותה שעה לא רק ל"מים" סתם, אלא גם ל"מעין", דהיינו לפנימיות התורה —

דכיון שענינו של משיח הוא שיגלה פנימיות התורה לכלל⁶², בלי שום הגבלות, "ופרצת ימה וקדמה גו'", והרי כל הגילויים דלעתיד תלויים "במעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות"⁶³ — צריכים גם עתה להתעסק בהענין ד"יפוצו מעינותיך חוצה"⁶⁴; תחלה בה"חוצה" הפרטי, ולאח"ז גם בה"חוצה" שחוצה הימנו.

ויש לעשות זאת ללא שום חשבונות והגבלות שע"פ טעם ודעת, והענין ד"יפוצו מעינותיך חוצה" יביא ל"קאתי מר"⁶⁵.

61) ויצא כח, יד.	57) משלי כ, כז.
62) ראה לקו"ת צו יז, א. ובכ"מ.	58) שם יג, ט. ועוד. וראה לעיל ריש ע'
63) תניא רפ"ז.	260) וש"נ.
64) משלי ה, טז. וראה תענית ז, א.	59) חולין ק, א. וראה תו"מ ח"ב ע'
65) אגה"ק דהבעש"ט — כתר שם טוב בתחלתו. ובכ"מ.	223) וש"נ.
	60) עקב יא, יב.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן "ניע זשוריציי", "ממצרים גאלתנו"].

* * *

יב. כ"ק מו"ח אדמו"ר אמר⁶⁶: כשיבוא משיח, "וועט מען זיך כאַפּן פאַרן קאַפּ און שרייען געוואַלד" — זה עתה הי' זמן שיכלו לפעול בו הרבה כל כך, ולא עשו זאת!

והיינו, שלאחרי ביאת המשיח יהיו "שנים אשר גו' אין גו' בהם חפץ"⁶⁷, ואילו זמן העבודה ("ימים שיש בהם חפץ") הוא עתה דוקא. אלא שעתה אין מרגישים את מעלת העבודה, ולכן לאחרי ביאת המשיח, כשתתגלה מעלת ענין העבודה — אזי יצטערו ("עס וועט פאַרדריסן") על כך שלא פעלו קודם לכן.

ועפ"ז, הרי אף שעתה הוא העלם ואין מרגישים ענין זה, מ"מ, זה גופא שיוודעים שבקרוב יבוא הזמן שבו יצטערו על העדר העבודה — הרי ידיעה זו גופא צריכה להוסיף נתינת כח בהעבודה, שלא להסתפק בההנהגה שעד עכשיו, וגם לא בהוספה על זה "כהנה וכהנה"⁶⁸, שהרי ככל שיוסיף בעבודתו — יהי' הכל בהגבלה; אלא העבודה צריכה להיות באופן של בלי גבול, מצד יחידה שבנפש, דהיינו עבודה בחסירות־נפש⁶⁹. והיינו, שכל ענין שעושה, הן בלימוד התורה והן בקיום המצוות, יהי' מתוך מס"נ.

וכמאמר כ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע⁷⁰, שמס"נ אין פירושה לטפס על הגג ולהפיל עצמו ממנו... אלא מס"נ פירושה, שכל פעולה קלה שעושה תהי' מתוך מס"נ.

והיינו, שאף שנדמה לו שאין זו אלא פעולה קלה ("א קלייניקייט"), מ"מ, כשיתבונן בכך שהעולם כולו שקול, ובכל פעולה שעושה בכחו להפוך את העולם כולו לכף זכות⁷¹ — אזי יראה שאין זה דבר קטן, ובמילא יהי' זה נוגע לו בכל כחותיו ועד לעצם הנפש. ואז תהי' עבודתו במס"נ, כך, שאפילו פעולה קלה יעשה במס"נ.

יג. וענין זה הוא בכחו של כאו"א מישראל, ובפרט בזמן הגלות, שאז מאיר ענין המס"נ ביותר — דאף שההעלם עתה הוא גדול יותר,

68) ראה סנהדרין כא, א.

69) ראה לעיל ע' 335. וש"נ.

70) ראה גם תו"מ ח"ג ע' 330. וש"נ.

71) ראה קידושין מ, ריש ע"ב. רמב"ם

הלי' תשובה פ"ג ה"ד.

66) ראה סה"ש תש"ב ע' 9. לקו"ד ח"א

קלג, ב (נעתק ב"היום יום" ג מנחם אב).

וראה גם מכתב י"ב טבת שנה זו (אג"ק

ח"ד ע' רסד).

67) קהלת יב, א. וראה שבת קנא, ב.

ולכן בכחות הנעלים המצב אינו כדבעי, מ"מ, מצד ההעלם גופא מאיר עתה כח המס"נ עוד יותר מאשר קודם לכן⁷².

וכדאיאתא בתניא⁷³ שכח המס"נ ניתן "לדור שנכנסו לארץ" דוקא, והיינו, לפי שהי' להם עסק עם גשמיות, משא"כ דור המדבר. ועאכו"כ בדרא דעקבתא דמשיחא, שההעלם גדול עוד יותר, הרי בוודאי שכח המס"נ הוא עוד יותר.

וכמשל העקב בגשמיות, שיש בו ביטול יותר מאשר בראש, וע"י העקב נפעל גם בהמוח שבראש. וכן הוא גם בכנסת ישראל, שישנה מעלה בדרא דעקבתא דמשיחא לגבי הנשמות הגבוהות, שזוהי מעלת המס"נ, ולכן בכחם לפעול גם על ראשי ישראל.

ולכן מציינו במשה רבינו, שהי' "עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה"⁷⁴, ומבואר בכ"מ⁷⁵ שהי' זה לפי שהרגיש ("אָנגעהערט") במעלת המס"נ שתהי' בדור שלפני ביאת המשיח.

יד. וכאשר כל אחד יעשה את עבודתו במס"נ — הרי הוא מקרב בכך את הגאולה, ונמצא, שפעולתו היא באמת לא פעולה קלה, כיון שעל ידה הוא מקרב את הגאולה!

והענין בזה, שע"י גילוי כח המס"נ, שהו"ע ביאת המשיח הפרטי⁷⁶ — וע"ד פתגם חסידיים⁷⁷ שחסיד הוא "רבי" בזעיר אנפין, ועד"ז ישנו בכל יהודי המשיח הפרטי, שהוא יחידה שבנפש — ע"ז הרי הוא מקרב גם את הגאולה הכללית.

והיינו, שע"ז שמוסיף בעבודתו, וההוספה אינה "כהנה וכהנה" בלבד, אלא (כנ"ל) בלי הגבלות כלל, מצד יחידה שבנפש, וכל זה בכל עניינו, אפילו בפעולות קלות —

אזי פועל הוא את הענין ד"שפוך חמתך אל הגוים אשר לא ידעוך"⁷⁸, דהיינו שתמורת הענין ד"כל גוים סבבוני גו' סבוני גם סבבוני"⁷⁹, כמדובר

215 ואילך. תרצ"ז ס"ע 298 ואילך. תרח"ץ ע' קע. תש"ב ע' 13. תש"ט ע' ה. תש"י ע' 237. ועוד.

(76) ראה תניא אגה"ק ס"ד.

(77) ראה סה"ש תש"א ע' 46. תו"מ ח"ד ע' 131. התוועדות תשנ"ב ח"א ע' 109.

(78) תהלים עט, ו.

(79) שם קיח, יו"דיא.

(72) ראה סה"מ תרמ"ח ע' קפז ואילך. תרפ"ד ע' רצ ואילך. תרפ"ה ע' רנח ואילך. תש"ט ע' 119 ואילך. ועוד.

(73) ספכ"ה.

(74) בהעלותך יב, ג.

(75) ראה תו"א שמות נב, ב. תו"ח שם סד, ב. סה"מ עטר"ת ע' תסד. תרפ"ד ס"ע ב ואילך. תרפ"ה ע' קיב. תרפ"ט ע' 58. ס"ע

לעיל⁸⁰ שהכוונה בזה היא לענינים הלא טובים שישנם בד' אמות של אדם מישראל — מתבטלים ענינים אלו, ובמילא פועל הדבר שגם הגוים כפשוטו מתבטלים,

והטעם לזה — כיון ש"לא ידעוך", דהיינו שידיעתם היא רק בשם אלקים, בגימטריא הטבע⁸¹, ולא בשם הוי' שלמעלה מהטבע, ולכן "תרדוף באף ותשמידם מתחת שמי הוי'"⁸².

והתחלת כל ענין זה — היא העבודה במס"נ, קירוב ביאת משיח הפרטי, ועי"ז — משיח הכללי.

* * *

טו. ידוע⁸³, שיי"ב החדשים הם כנגד י"ב צירופי שם הוי'.

חודש ניסן, שהוא החודש הראשון — צירוף שם הוי' שבו הוא כסדרו, היוצא מראשי תיבות "ישמחו השמים ותגל הארץ"⁸⁴; וחודש אייר, שהוא החודש השני — צירוף שם הוי' שבו אינו כסדרו, אלא באופן היוצא מראשי תיבות "יתהלל המתהלל השכל וידוע (אותי)"⁸⁵, כדאייתא במשנת חסידים⁸⁶.

והכוונה בזה כפשוטו — שהעבודה דחודש אייר היא: "יתהלל המתהלל השכל וידוע", ידיעת והשגת אלקות, שענין זה נעשה ע"י לימוד החסידות.

ומסיים בכתוב ("השכל וידוע) אותי" — שהכוונה בזה היא לבחי' האלקות שלמעלה מהשתלשלות, וכפי שמצינו לשון זה בנוגע למשיח⁸⁷: "כולם ידעו אותי", שהכוונה בזה היא לגילוי העצמות⁸⁸, ועד"ז בהכתוב "יתהלל המתהלל השכל וידוע אותי" הכוונה היא להעצמות⁸⁹. וכאמור, ענין זה נעשה ע"י לימוד החסידות.

*

מועד מסכת ניסן ואילך (בכוונת כל חודש).
ובכ"מ.

80) שיחת אחש"פ סכ"א ואילך (לעיל ע' 299 ואילך).

84) תהלים צז, יא.

81) פרדס שיי"ב פ"ב. ר"ח שער התשובה פ"ו (ד"ה והמרגיל — קכא, ב). של"ה פט, א. קפט, א. ועוד. תניא שעהיה"א רפ"ו. ובכ"מ.

85) ירמי' ט, כג.

86) מס' ניסן ומס' אייר וסיון בתחלתם.

87) שם לא, לג.

88) ראה שער האמונה לאדהאמ"צ פ"ד. פט"ז.

82) איכה ג, טו (נאמר בהגש"פ בהמשך לפסוקי "שפוך חמתך").

89) ראה שם פכ"ה.

83) פרדס שיי"ג פ"ג. משנת חסידים סדר

טז. [כ"ק אדמו"ר שליט"א דיבר אודות האיגוד "אַלומנאַי"⁹⁰. ובין הדברים אמר:]

לעת-עתה — יפעלו לפי המצב ד"אמריקא", ולאח"ז — לפי המצב דארץ ישראל, שהרי "עתידה א"י שתתפשט בכל הארצות"⁹¹, גם ב"אמריקא"... אלא שממתנינים על עבודתם של בני ארצות-הברית. ונקודת הענין⁹²:

צריך להיות "והנה תסובינה אלומותיכם (ולאח"ז) ותשתחוינה לאלומתי"⁹³, היינו, לאלומתו של יוסף הצדיק — שזהו הרבי — שהוא העיקר דכל תולדות יעקב, כמ"ש⁹⁴ "אלה תולדות יעקב יוסף", ועליו נאמר⁹⁵ "השמש והירח ואחד עשר כוכבים משתחווים לי", שלגביו הכל בטל.

ו"מה להלן עומד ומשמש, אף כאן עומד ומשמש במרום"⁹⁶, וממשיך את כל ההמשכות וההשפעות, לא רק ברוחניות אלא גם בגשמיות. אלא שדואב הלב ("עס איז אַ האַרץ ווייטאָג") על כך שאין מכינים "כלים" לקבל את ההשפעות. פלוני שקוע בשטותים אלו, ואלמוני — בשטותים אחרים; זה מסרק את זקנו, וזה — את ה"סירטוק"... עליו "לצאת ידי חובתו" כלפי הבעלי-בתים, כלפי אשתו, או כלפי עצמו, כדי לשמור על הכבוד המדומה, או על הכבוד האמיתי... ובינתיים — אינו שקוע בענינים שצריך להיות שקוע בהם! — הנהגה כזו היא בבחינת "פנו אלי עורף ולא פנים"⁹⁷; אין מכינים כלים כדי לקבל את ההשפעות. — יש לשער, שלאחרי ההתוועדות, יפנה כל אחד לעסקיו, ויצטדק בכך שלא אליו הכוונה...

יעזור איפוא השי"ת — שהרי הוא כל-יכול, ו"ממנו יפלא כל דבר"⁹⁸ — שהרבי ימשיך להם אפילו כמו שהם נמצאים בה"בוץ" שלהם... ובפרט בעמדנו בחודש ניסן, שבו הוא סדר ההשפעה מלמעלה למטה — יתן השי"ת יותר ממה שבשר ודם יכול לשער.

*

90 ראה תו"מ חי"ח ע' 293 ואילך. (95 שם, ט.
96 סוטה יג, סע"ב (לגירסת הרמב"ם
בהקדמתו לפיהמ"ש (ד"ה כי כל מצוה)).
וראה זח"א קלג, רע"א.
97 (97 ירמי' ב, כז.
98 (98 ע"פ לשון הכתוב — שם לב, כז.
90 ראה ספרי דברים בתחלתו. פס"ר פ' שבת ור"ח. יל"ש ישע"י רמז תקג.
92 ראה גם תו"מ שם ע' 290 ואילך.
93 וישב לז, ז.
94 שם, ב.)

יז. הסדר הוא, שבשבתות שבין פסח לשבועות לומדים פרקי אבות⁹⁹. כך נהג כ"ק מו"ח אדמו"ר, והי' מצוה כן גם לאחרים.

ההוראה¹⁰⁰ הראשונה במסכת אבות¹⁰¹ (לאחרי הקדמת סדר המסורה, "משה קיבל תורה מסיני וכו'" עד "ונביאים מסרוה לאנשי כנסת הגדולה") היא "שלשה דברים": (א) "הוו מתונים בדין", (ב) "והעמידו תלמידים הרבה", (ג) "ועשו סיג לתורה".

אמרו רז"ל¹⁰²: מה שהקב"ה מצוה לישראל לעשות — עושה הוא גם בעצמו. כיון שהקב"ה מצוה לישראל שיעשו שלשה דברים אלו, מובן, שכן היא גם ההנהגה למעלה.

יח. "הוו מתונים בדין":

בשעה שרואים את המצב הרוחני של דור זה, עד כמה שפל הוא, ורוצים לדונו — הרי אם ידונוהו בהשקפה ראשונה, שלא במתינות ("געלאַסענערהייט"), עלולים לדונו ח"ו שלא לכף זכות. אבל כאשר ישנה המתינות בדין, ומתבוננים בסיבות שהביאו לזה: ההעלם והסתר הוא גדול ביותר והחושך הוא כפול ומכופל,

— שהרי בכלל, ירידת הנשמה למטה היא, כפתגם הרשב"ץ נ"ע¹⁰³: "חכמה עילאה בתוך שק של בשר ועצמות עם דם רותח". כן הי' תמיד, ובפרט בדורנו, כשהחושך הוא כפול ומכופל —

אזי אין דנים מדוע אנשי הדור אינם טובים יותר; אדרבה, המעט טוב שכן ישנו, מעורר פליאה.

ומתינות זו פועלת — "והעמידו תלמידים הרבה":

אין מסתפקים בתלמידים שהם כבר "בניך למודי הוי"ו"¹⁰⁴, אלא "תלמידים הרבה" — שכל ישראל, אפילו רשעים, ואפילו אלו שהם למטה עוד יותר מסתם רשעים¹⁰⁵, יעשו מהם תלמידים, "בניך למודי הוי"ו".

ודבר זה מביא גם — "ועשו סיג לתורה":

102 (שמו"ר פ"ל, ט. ירושלמי ר"ה פ"א ה"ג. וראה לקו"ש ח"ג ע' 958 הערה 11.

103 לקו"ד ח"א קפח, א.

104 ישעי' נד, יג.

105 ראה מכתב הכללי לחה"פ שנה זו ואג"ק חט"ו ע' לג ואילך. לעיל ע' 243

ואילך). לקו"ש ח"א ע' 252. שיחת ליל ב' דחה"פ ס"ו ואילך (לעיל ע' 258 ואילך).

99 ראה גם שיחת ש"פ שמיני, מבה"ח אייר דאשתקד (תו"מ חט"ז ע' 264). וש"נ.

100 מכאן עד סוסי"ט — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א (באידיש), ונרפס בלקו"ש ח"ד ע' 1180 ואילך. במהדורא זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ ע"י המו"ל.

101 במשנה הראשונה של הפרק שאומרים בשבת זו (מהנחה בלתי מוגה).

בכדי שכא"א מישראל יוכל להתחיל מיד לילך בדרך התורה, הרי אם קשה לו להתחיל בענין פלוני, נותנים לו ענין אחר. וזהו "ועשו סיג לתורה", שעלידי יותר סייגים נותרים אפשרות שלכא"א מישראל יהי ענין שבו שייך הוא כבר לתורה¹⁰⁶.

יט. כמו בכ"כ ענינים, הרי גם סדרם של ג' דברים אלו הוא דו-סטרי ("א קעגנזייטיקער"):

א) בסדר ישר — "הוו מתונים בדין" מביא ל"והעמידו תלמידים הרבה", ודבר זה מביא ל"ועשו סיג לתורה", כנ"ל. ב) בסדר הפוך — "ועשו סיג לתורה" מביא ל"והעמידו תלמידים הרבה", ודבר זה מביא ל"הוו מתונים בדין".

השייכות שישנה לכל יהודי לתורה, ע"י "ועשו סיג לתורה" — פועלת "והעמידו תלמידים הרבה", שמכל ישראל עושים תלמידים, "כנין למודי הוי".

ובמילא מביא הדבר ל"הוו מתונים בדין" שלאח"ז — דלעתיד, ענין המתנינות בגאולה העתידה, שתהי' "לא בחפזון"¹⁰⁷, אלא "בשוכה ונחת תושעון"¹⁰⁸.

כ. האמור לעיל שייך גם לכך שבשבת זו עוברים מפרשת קדושים לפרשת אמור:

התחלות שתי פרשיות אלו — קדושים ואמור — הם הפכיים: בהתחלת פרשת קדושים מדובר ע"ד "קדושים תהיו", ענין הקשור עם ג' קדושות, עד לכתר הג', כידוע¹⁰⁹; ואילו בהתחלת פרשת אמור מדובר על טומאת מת, שהיא¹¹⁰ "אבי אבות הטומאה"!

אבל לאמיתו של דבר, יש בהתחלת פרשת אמור לימוד זכות על ישראל:

בנוגע להדין שכהנים מוזהרים על הטומאה, הרי אזהרה זו היא רק ל"בני אהרן"¹¹¹ ולא בנות אהרן¹¹², זכרים ולא נקבות.

שהקדימו תשי"ב פ"ב (תו"מ ח"ה ע' 228). וש"נ.

110) פרש"י פסחים יד, ריש ע"ב. מפרשי המשנה לכלים ואהלות בתחלתן. ועוד.

111) ר"פ אמור.

112) סוטה כג, ב. וש"נ. הובא בפרש"י

106) כמדו"ל (מכות כג, ריש ע"ב) "רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות", עיין פיה"מ וחדא"ג שם.

107) שם נב, יב.

108) שם ל, טו. וראה המשך וככה תרל"ז בסיומו (סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תשטו ואילך).

109) ויק"ר פכ"ד, ח. וראה ד"ה בשעה

עה"פ.

והטעם לזה — כי גם הציווי "לאמו ולאביו גוי יטמא"¹¹³, גם הוא רק לזכרים ולא לנקבות¹¹⁴, וכיון שנקבות לא נצטוו על "לאמו ולאביו גוי יטמא", נמצא, שאין להן שייכות לטומאה כלל, ולכן לא הוזהרו גם להפריש עצמן מטומאה, כיון שאין להן שייכות לזה כלל.

מכאן רואים, שכאשר מזהירים על ענין מסויים, הרי עצם הענין שמצווים ומזהירים על כך, מורה שיש להמצווה שייכות להענין, עוד קודם שמקיים את הציווי בפועל, כי, אילו לא היתה לו שייכות לענין זה כלל, לא שייך שיצווהו על כך.

והוראה זו היא לימוד זכות על ישראל: זה גופא שישראל נצטוו על קיום המצוות — דהיינו, נוסף על הקשר שנעשה בין יהודי להקב"ה ע"י קיום המצווה, הרי לבד זאת, עצם הענין שנצטוו על כך — הוא כבר ענין של "מצווה", לשון צוותא וחיבור¹¹⁵.

*

כא. [טרם צאתו אמר:]

יש להבהיר רק ענין אחד — שכל הענינים המדוברים לעיל, הן הענין ד"יתהלל המתהלל השכל וידוע אותי", שזהו ע"י לימוד החסידות, וכפי שרצה כ"ק מו"ח אדמו"ר שילמדו חסידות בכל יום ויום¹¹⁶, וכן ענין הפצת המעיינות חוצה, ושכל זה יהי בלי הגבלות, ושיעשו כן במסירות נפש מצד יחידה שבנפש,

יש לדעת, שהכוונה בזה היא לכל אחד ("מ'מיינט טאָקע יעדן איינעם"), ובפועל ממש.

●

ובכ"מ.

116) ראה גם שיחת אחש"פ סל"ח (לעיל

ס"ע 311 ואילך). וש"נ.

113) שם, ב"ג.

114) ראה רמב"ם הלי' אבל פ"ב ה"ו.

115) ראה לקו"ת בחוקתי מה, ג. מז, ב.